

НАРЕДБА № 4 ОТ 2 АВГУСТ 1995 Г. ЗА ЗНАЦИТЕ И СИГНАЛИТЕ ЗА БЕЗОПАСНОСТ НА ТРУДА И ПРОТИВОПОЖАРНА ОХРАНА

Издадена от министъра на вътрешните работи, В сила от 1.01.1996 г.

Обн. ДВ. бр.77 от 1 Септември 1995г.

Чл. 1. (1) С тази наредба се определят знаците и сигналите за безопасност на труда и противопожарна охрана, изискванията към тях и условията за използването им.

(2) Наредбата се прилага независимо от установените с други нормативни актове специфични знаци, използвани:

1. при означаването, съхраняването, транспортирането и извършването на товаро-разтоварни работи на опасни товари;

2. в автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт.

Чл. 2. (1) Знаците и сигналите за безопасност на труда и противопожарната охрана съдържат информация за опасности и изисквания за специфично поведение на работещите.

(2) Основни елементи на знаците за безопасност на труда и противопожарна охрана са формата, цветът и графичният символ.

Чл. 3. Цветовете, използвани за даване на информация по тази наредба, са съгласно приложение № 1.

Чл. 4. В зависимост от информацията, която съдържат, знаците са:

1. забраняващи - недопускащи поведение, водещо до възникване или излагане на опасност;

2. предупреждаващи - съдържащи предупреждение за опасност;

3. задължаващи - предписващи специфично поведение;

4. указателни - даващи информация за местоположението на аварийни изходи, места за първа помощ, спасителни и противопожарни средства и маршрутите към тях.

Чл. 5. В зависимост от изпълнението им знаците са:

1. знаци-табели (приложение № 2);

2. знаци-лепенки (приложение № 4);

3. светещи знаци (приложение № 5);

4. цветове и цветови съчетания (приложения № 1 и 6).

Чл. 6. По вид сигналите са:

1. звукови (приложение № 7);

2. сигнали, подавани с ръка (приложение № 8);

3. словесни съобщения (приложение № 9).

Чл. 7. Противопожарните съоръжения се означават съгласно приложение № 3.

Чл. 8. Знаците и сигналите за безопасност и противопожарна охрана се използват на работните места, където съществуват опасности, които не могат да бъдат отстранени чрез технически средства, средства за колективна защита или други методи.

Чл. 9. (1) При наличие на повече от една опасност, за да се осигури цялостна информация за необходимото поведение на работещите, се прилага комбиниране на знаци и сигнали.

(2) Комбиниране на знаци и сигнали се прилага и при наличие на една опасност, когато е необходима допълнителна информация.

Чл. 10. (1) Знаците и сигналите за безопасност на труда и противопожарна охрана се използват по начин, осигуряващ правилното им възприемане от работещите.

(2) При поставяне на едно място на повече знаци трябва да се изключва възможността за неправилното им възприемане.

(3) В случаите, когато наличието на повече знаци на едно място може да доведе до погрешно възприемане на информацията, не се допуска:

1. поставяне на светещ знак на фона на силен източник на светлина;
2. използване на два звукови сигнала по едно и също време;
3. използване на звуков сигнал при наличие на подобен на сигнала звуков фон или при силен шум.

Чл. 11. Използването на знаците и сигналите за безопасност и противопожарна охрана не премахва задълженията за спазването на установените изисквания по безопасност на труда и противопожарна охрана.

Чл. 12. Работодателите и лицата, които ръководят и управляват трудовите процеси:

1. означават работните места, където съществува опасност, със знаците и сигналите по тази наредба;
2. при необходимост в района на обектите, предприятията и организациите освен знаците по тази наредба поставят и специфичните знаци по чл. 1, ал. 2;
3. включват в обучението на работещите видовете знаци и сигнали по безопасност на труда и противопожарна охрана, изискванията и условията за тяхното ползване;
4. поддържат знаците за безопасност и устройствата за подаване на сигнали с оглед запазване на функционалните им качества.

Чл. 13. (1) В обекти, където работят слепи хора, използваните знаци се дублират със звукови сигнали и словесни съобщения.

(2) В обекти, където работят глухи хора, звуковите сигнали и словесните съобщения се дублират с други знаци по наредбата.

Чл. 14. При неизпълнение или нарушаване на изискванията на тази наредба се прилагат принудителните административни мерки и се търси административнонаказателна отговорност по глава деветнадесета от Кодекса на труда и по Закона за противопожарната охрана.

Заключителни разпоредби

§ 1. Тази наредба се издава на основание [чл. 276 от Кодекса на труда](#), [чл. 6 от Закона за противопожарната охрана](#) и [чл. 16, т. 13 от Правилника за прилагане на Закона за противопожарната охрана](#).

§ 2. Контролът по изпълнението на тази наредба се възлага на органите за спазване на трудовото законодателство и на специализираните органи за противопожарна охрана.

§ 3. Приложенията към наредбата ще бъдат публикувани в бюлетин "Безопасност на труда", издание на Главната инспекция по труда към Министерството на труда и социалните грижи, и в издание на Министерството на вътрешните работи.

§ 4. Наредбата влиза в сила от 1 януари 1996 г.

Приложение № 1 към чл. 3

Цвят	Използване	Инструкция или информация
Червен	забраняващ знак	Опасно поведение
	авариен сигнал	Спри! Изключи! аварийни прекъсвачи евакуация
	противопожарно оборудване	означаване и местоположение
Жълт	предупреждаващ	Бъди внимателен!

	знак	Бъди предпазлив! провеждат се изпитания
Син	задължаващ	Специфично поведение или действие. Ползвай лични предпазни средства!
Зелен	аварийно евакуиране, знак за първа помощ	врати, изходи, пътища, оборудване, улеснения
	няма опасност	Върни се към нормалното положение!

Приложение № 2 към чл. 5, т. 1

ЗНАЦИ - ТАБЕЛИ

1. Знаците - табели въвеждат забрани, предупреждения, задължения, указания за аварийни изходи и първа помощ, указания за противопожарна оборудване.

2. Големината на знака - табела се определя така, че да бъде осигурено точно и ясно възприемане на съдържащата се в него информация

3. Знаците - табели се поставят на подходящо място, на височина и позиция така, че да могат да бъдат видяни и разбрани.

4. Фосфоресциращи, светлоотразяващи материали и изкуствени източници на светлина се използват в места, където естествената светлина е недостатъчна и за означаване на пътища за евакуация в сгради за масово събиране на хора (хотели, болници, училища и други).

5. Знаците - табели имат форма, цветове и графичен символ както следва:

а) Забраняващи знаци

Забраняващите знаци имат кръгла форма, черен графичен символ върху била повърхност и червена ограждаща пресичаща линия (червената повърхност заема най-малко 35 % от площта на знака).

г) Указателни знаци за аварийни изходи и първа помощ

Указателните знаци за аварийни изходи и първа помощ имат правоъгълна или квадратна форма и бял графичен символ върху зелена повърхност (зелената повърхност заема най-малко 50% от площта на знака).

*Знакът се поставя над аварийния изход

д) Указателни знаци за противопожарно оборудване и разполагането му

Указателните знаци за противопожарно оборудване имат правоъгълна или квадратна форма и бял графичен символ върху червена повърхност (червената повърхност заема най-малко 50 % от площта на знака).

Приложение № 3 към чл. 7

ОЗНАЧАВАНЕ НА ПРОТИВОПОЖАРНИТЕ СЪОРЪЖЕНИЯ

1. Противопожарните съоръжения се оцветяват със специфичния за тях червен цвят.

2. Противопожарните съоръжения се маркират с поставяне на знак - табела, съгласно т. 5 буква "д" на приложение № 2.

3. Местоположението на противопожарните съоръжения и пътищата до тях се означават със знаци - табели, съгласно т. 5 буква "д" на приложение № 2.

Приложение № 4 към чл. 5, т. 2

ЗНАЦИ - ЛЕПЕНКИ

1. Знаците - лепенки въвеждат предупреждения и съответстват на знаците - табели, съгласно приложение № 2.

2. Знаците - лепенки се използват за означаване на съдове, контейнери и опаковки за съхраняване на опасни и пожароопасни вещества и материали на работното място и на открити тръбопроводи, по които те се транспортират.

3. Знаците - лепенки:

а) могат да бъдат замествани с предупреждаващи знаци - табели, посочени в приложение № 2;

б) се допълват с информация, съдържаща наименование и/или формула на опасното вещество или материал и подробности за опасността;

в) могат да се заменят с нарисувани или напечатани знаци със същото значение (форма, цвят, графичен символ).

А. Знаците - лепенки се поставят на видимо място (места) и се залепват сигурно.

5. Върху тръбопроводи, знаците - лепенки се поставят на подходящи разстояния един от друг, на видимо място и в съседство с най-опасните точки - вентили, свързки и др.

6. При означаване на складови площи за съхраняване на опасни и пожароопасни вещества, знакът - лепенка се поставя в близост до складовата площ или на вратата на склада.

Приложение № 5 към чл. 5, т. 3

СВЕТЕЩИ ЗНАЦИ

1. Светещите знаци въвеждат забрани, предупреждения, задължения, указания за аварийни изходи и първа помощ и указания за противопожарно оборудване.

2. Светещите знаци имат форма, цвят и графичен символ, както знаците - табели, съгласно приложение № 2, изработват се от светопропускащ материал и са осветени отвътре с постоянна, мигаща или постоянна и мигаща светлина от изкуствен източник.

3. Светещите знаци се използват, когато:

а) видимостта на знака - табела е затруднена;

б) е необходимо да се подчертае определена опасност;

в) се повишава степента на съществуващата опасност;

г) възникват аварийни ситуации или необходимост от евакуация на хора.

4. Изкуствената светлина на знака осигурява контраст, добра видимост и не предизвиква заслепяване.

5. Ако осветителното устройство на светещия знак излъчва и постоянни и мигащи сигнали, мигащият сигнал се използва за посочване на по-високо ниво на опасност или на по-неотложна необходимост за намеса или действие, отколкото нивото на опасност, посочено с постоянен сигнал.

6. Времетраенето на всяко светване и честотата на светванията на мигащ светещ знак се избират така, че да осигуряват правилно възприемане на информацията.

7. Ако светещият знак се прилага заедно със звуков сигнал, се използват идентични видове сигнали (постоянни или прекъсвани).

8. Осветителните устройства за светещите знаци са под специален контрол и са съоръжени най-малко с две лампи.

9. На светещите знаци се осигурява и аварийно захранване.

Приложение № 6 към чл. 5, т. 4

ЦВЕТОВИ СЪЧЕТАНИЯ

1. Цветовите съчетания се използват за маркиране на части от повърхността на пътища и оборудване, в местата, където съществува опасност от сблъскване, от падане на хора, товари и предмети, както и за очертаване на транспортни маршрута.

2. Цветовите съчетания, полагани върху части от повърхността на пътища, при необходимост се комбинират със знаци - табели.

Знаци за препятствия и опасни места

3. Местата по т. 1, до които работещите имат достъп, с изключение на транспортните маршрути, се маркират с редуващи се черни и жълти или червени и бели ивици.

4. Размерите на маркировките са съобразяват размера на препятствието или съответното опасно място, където те се полагат.

5. Ивиците се разполагат приблизително под ъгъл 45°, съгласно фигурата.

Маркиране на транспортните маршрути

6. Транспортните маршрути за превозни средства, с оглед цвета на настилката, се маркират с непрекъснати линии с бял или жълт цвят.

7. Линиите се поставят така, че да е спазено необходимото безопасно разстояние между превозните средства, пешеходците и всеки обект, намиращ се в близост.

8. Постоянните транспортни маршрута, в застроени площи и на открито, се маркират по посочения начин, когато не са оградени или няма тротоари.

Приложение № 7

ЗВУКОВИ СИГНАЛИ

1. Звуков сигнал са кодирани звуци, с които се предава информация чрез техническо средство без използване на човешки глас.

2. Звуковите сигнали се използват:

а) при повишаване степента на съществуващата опасност;

б) при възникване на аварийни ситуации или при необходимост от евакуация на хора;

в) когато други знаци и сигнали за безопасност на труда и противопожарна охрана не могат да бъдат възприети или подадени.

3. Звуковият сигнал се състои от импулси с определена продължителност и интервал между тях така, че да е ясно различим от другите звукови сигнали и от околния шум.

4. Звуковият сигнал има ниво на звука, съобразено с нивото на околния шум така, че да се чува, без да бъде излишно силен и болезнен.

5. Когато се използва звуков сигнал с променлива честота, по-високата честота се използва за посочване на по-висока степен на определена опасност или на по-неотложна необходимост за намеса или действие, отколкото степента на тази опасност, посочена с по-ниската честота.

6. Сигналът за евакуация е продължителен и всички други сигнали за опасност съществено се различават по времетраене от него.

Приложение № 8 към чл. 6, т. 2

СИГНАЛИ ПОДАВАНИ С РЪКА

1. Сигналите, подавани с ръка, са положение или движение на ръцете, с което се дават инструкции за изпълнение на определени действия или маневри.

2. Сигналите, подавани с ръка, определят поведение на изпълняващия маневри и други действия (оператор), осигуряваща безопасността на работещите и извършването на технологични операции.

3. Сигналите, подавани с ръка, се изпълняват прецизно и настоятелно.

4. Подаването на сигнали с ръка трябва да осигури точното им възприемане.

5. Лицето, което подава сигнали с ръка (сигналистът) трябва да има видимост към цялата зона, която може да бъде засегната в резултат на извършващата се операция.

6. При невъзможност да се осигури видимост между сигналиста и оператора, се определя допълнително един или повече сигналисти, които предават сигнала.

7. Когато операторът не е в състояние да изпълни полученото разпореждане с необходимите гаранции за безопасност, той прекъсва вече започнала маневра, за да изисква нови инструкции.

8. Дрехите на сигналиста имат една или повече отличителни по цвят части - сако, шлем, ръкави - или той носи палки или ленти за ръцете. Отличителните части на облеклото на сигналиста са ярко оцветени, за предпочитане всички в един цвят.

9. Когато двете ръце се използват едновременно, те се движат симетрично и за подаване само на един сигнал.

10. Въвеждат се следните задължителни кодови сигнали:

Приложение № 9 към чл. 6, т. 3

СЛОВЕСНИ СЪОБЩЕНИЯ

1. Словесни съобщения на отделни думи, група от думи, фрази или отделни кратки текстове, даващи указания за безопасни действия или поведение.

2. Словесните съобщения са кратки, прости и вени и осигуряват сигурна словесна връзка между говорителя и слушателя (слушателите).

3. Словесните съобщения са директни или индиректни, предавани чрез подходящо средство.

4. При използване на словесни съобщения вместо или комбинирано със сигнали, подавани с ръка, задължително се прилагат следните кодови думи:

а) старт - означава начало на изпълнение на команда;

б) стоп - прекъсване или край на движение;

в) край - спиране на действието;

г) вдигни - вдигане на товар;

д) свали - сваляне на товар;

е) напред;

ж) назад;

з) надясно;

и) наляво;

к) опасност - аварийно спиране;

л) бързо - ускоряване на движението с цел безопасност.